

Jak pracować z dzieckiem z Zespołem Aspergera

Kilka słów o tym co to jest Zespół Aspergera

W 1944 roku Hans Asperger opisał dziwne zachowania kilkorga dzieci przebywających w jego klinice. Dzieci te były do siebie podobne pod względem pewnych wzorców zachowania i wyglądu. Artykuł Lorny Wing opublikowany w 1981 roku opisywał dzieci, przypominające według niej te, które opisał wcześniej Asperger.

Zespół Aspergera jako jednostka chorobowa (ZA)

ZA to całościowe zaburzenie rozwoju mieszczące się w spektrum autyzmu. Generalnie mianem tym określa się łagodniejsze przypadki autyzmu charakteryzujące się głównie zaburzeniami w funkcjonowaniu społecznym dziecka. W 1994 roku Zespół Aspergera włączono do DSM IV. Swoje kryteria ma też w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD -10

A. Jakościowe upośledzenie interakcji społecznych przejawiających się przynajmniej dwoma z następujących:

- znaczące upośledzenie korzystania z różnorodnych form zachowań niewerbalnych takich jak: spojrzenie oko-w-oko, ekspresja mimiczna, postawa ciała, gesty regulujące interakcje społeczne
- niezdolność nawiązania odpowiednich do wieku relacji rówieśniczych
- brak spontanicznego dążenia do dzielenia z innymi radości, zainteresowań lub osiągnięć (np. brak pokazywania, przynoszenia lub wskazywania obiektów zainteresowania)
- brak społecznej lub emocjonalnej wzajemności

B. Ograniczone, powtarzające się lub stereotypowe wzorce zachowań, zainteresowań i aktywności przejawiające się przynajmniej jedną z:

- całkowite zaabsorbowanie jednym lub więcej stereotypowych i ograniczonych wzorów zainteresowań, które są anormalne zarówno pod względem intensywności jak i stopnia skupienia
- wyraźny brak elastyczności w przywiązaniu do specyficznych, нефunkcjonalnych działań rutynowych lub rytuałów
- stereotypowe i powtarzające się manieryzmy ruchowe (np. trzepotanie albo wykręcanie rąk lub palców, złożone ruchy całego ciała)
- trwałe zainteresowanie elementami przedmiotów

C. Zaburzenie powoduje klinicznie istotne upośledzenie funkcjonowania w społecznym, zawodowym lub innym ważnym obszarze życia.

D. Nie występuje klinicznie istotne ogólne opóźnienie w mowie (np. pojedyncze słowa przed 2 rokiem życia, frazy przed 3 rokiem życia)

E. Nie występuje klinicznie istotne opóźnienie w rozwoju poznawczym lub w odpowiednich do wieku umiejętności samoobsługi, zachowaniu adaptacyjnym

F. Nie są spełnione kryteria dla Uogólnionego Zaburzenia Rozwoju lub Schizofrenii.

Różnice w diagnozowaniu Zespołu Aspergera i autyzmu dziecięcego

Zespół Aspergera	Autyzm dziecięcy
Brak znaczącego klinicznie opóźnienia ogólnego rozwoju języka lub funkcji poznawczych (pojedyncze słowa pojawiają się przed 2 rokiem życia, a bardziej złożone komunikaty do 3 roku życia).	Opóźnienie lub brak rozwoju mowy.
Możliwość opóźnienia w rozwoju motorycznym i niezdarność ruchowa.	Manieryzmy ruchowe obejmujące ruchy rąk lub całego ciała.
Iloraz inteligencji tych dzieci mieści się w zakresie lekkiego upośledzenia umysłowego, normy lub powyżej normy.	Inteligencja dzieci z autyzmem może obejmować całą skalę pomiaru od upośledzenia umysłowego po normę lub powyżej normy.

Różnica w diagnostyce obu zespołów odnosi się również do wieku diagnozowanych dzieci. Średni wiek diagnozy dzieci z Zespołem Aspergera wynosi osiem lat a autyzm dziecięcy wykrywany jest około drugiego – trzeciego roku życia.

Kryteria diagnostyczne Zespołu Aspergera wg Christophera Gillberga:

1. Zaburzenia w sferze relacji społecznych (skrajny egocentryzm)
 - niezdolność do interakcji z rówieśnikami
 - brak chęci do nawiązywania kontaktów z rówieśnikami; słabe rozumienie sygnałów społecznych
 - niewłaściwe społeczne i emocjonalne zachowania
2. Całkowicie pochłaniające wąskie zainteresowania.
3. Narzucanie codziennych zajęć i zainteresowań sobie lb/i innym.
4. Zaburzenia mowy i języka (przynajmniej 3):
 - opóźniony rozwój,
 - powierzchownie doskonały, ekspresyjny język,
 - formalny, pedantyczny język,
 - dziwna prozodia, osobliwe cechy głosu,
 - upośledzenie rozumienia, obejmujące błędną interpretację znaczeń dosłownych i ukrytych.
5. Zaburzenia komunikacji niewerbalnej (przynajmniej jedno)
 - ograniczona gestykulacja
 - niezdarna lub niezręczna mowa ciała
 - ograniczona mimika twarzy
 - niewłaściwa ekspresja
 - osobliwe, chłodne spojrzenie
6. Niezdarność ruchowa.

Osoby sławne posiadające cechy ZA: Archimedes, Michał Anioł, Charles Darwin, Andy Warhol, Artur Shopenhauer, Charles de Gaulle

Profil sensoryczny osób z ZA/HFA (autyzm wysokofunkcjonujący)

- przeciążenia sensoryczne na dotyk, dźwięk, światło, smak lub zapach,
- chwilowe niedosłyszenia lub niedowidzenia,
- osłabiona wrażliwość lub nadwrażliwość ciała na ból lub temperaturę
- zniekształcenia głębokości obrazu – obrazy mogą wydawać się bliżej lub dalej są

w rzeczywistości, mogą być także postrzegane jakby się poruszały,
- trudność z przekazywaniem informacji za pomocą kilku zmysłów jednocześnie,
- współtowarzyszące wrażenia uczuciowe, tak zwane synestezje, na przykład widzenie różnych kolorów lub odczuwanie różnych zapachów w reakcji na różne dźwięki muzyki.

Zaburzenia w Teorii Umysłu dla ZA:

1. Dziecko nie uwzględnia, że druga osoba może chcieć czegoś innego niż ono chce.
W konsekwencji
– dziecko nie komunikuje swoich potrzeb,
– żąda by jego potrzeby były natychmiast zaspokojone
2. Dziecko nie uwzględnia, że inna osoba może wiedzieć coś innego niż ono wie
3. Dziecko nie uwzględnia, że druga osoba może mieć inne przekonania niż ono ma.
W konsekwencji reaguje złością lub rozżaleniem i pretensjami, gdy druga osoba zachowa się niezgodnie z jego przekonaniem, natomiast w przypadku konfliktu i nieporozumień obraża się i nie podejmuje prób wyjaśnienia nieporozumień.

Zaburzenia w zakresie centralnej koherencji:

- niezdolność do zrozumienia głównej idei zadania;
- postrzeganie wszystkich szczegółów jako równie ważnych;
- dobra pamięć odtwórcza (słuchowa, wzrokowa, „fotograficzna”) a problemy z pamięcią deklaratywną (łączeniem posiadanych już faktów, przetwarzaniem zapamiętanych informacji, wyciąganiem wniosków, itp.);
- uczenie się schematyczne bez wychwytywania sensu;
- trudności z nowymi sytuacjami i nauką;
- preferencje uczenia się krok po kroku, często tracąc z oczu sens całości zadania;
- powolne przetwarzanie informacji;
- „sztywny” sposób myślenia;
- interpretowanie dosłowne;
- skupianie się na nieistotnym detalu.

Nauczycielu, pamiętaj!

Osoby z zespołem Aspergera mają kłopoty z:

- umiejętnościami organizacyjnymi, pomóż im się zorganizować
- z myśleniem abstrakcyjnym i pojęciowym; bądź tak konkretny jak to tylko możliwe!

Podczas lekcji

- hałaśliwa klasa może być przyczyną niepokoju
- polecenia kierowane do całej klasy mogą zostać zignorowane

- troszczenie się o własne rzeczy i meble może uniemożliwić koncentrację na czas całej lekcji
- uczeń może potrzebować schematu, w obrębie którego będzie funkcjonował

Funkcjonowanie poznawcze

- jeżeli wydaje ci się że uczeń niczego się nie uczy wykonując dane zadanie, to rozbij je na krótsze etapy lub przedstaw je na kilka sposobów (np. wizualnie, słownie, fizycznie)
- dzieci z ZA wykazują się często doskonałymi umiejętnościami rozpoznawania, a ich stopień rozumienia języka może być niewielki
- nie zakładaj że rozumieją to, co są w stanie tak płynnie przeczytać
- dzieci te często nie rozumieją różnicy pomiędzy wiedzą ogólną a ich osobistymi pomysłami, a co za tym idzie przyjmują, że nauczyciel zrozumie ich niekiedy niezrozumiałe wyrażenia lub skojarzenia
- prace pisemne przygotowywane przez dzieci z ZA charakteryzują się powtarzalnością, przeskakiwaniem z tematu na temat i zawierają nieodpowiednie konotacje słowne.

Bibliografia i netografia:

Agnieszka Borkowska „Zrozumieć świat ucznia z Zespołem Aspergera” Wydawnictwo Harmonia 2010

Materiały szkoleniowe na podstawie opracowań J. Grochowska, R. Werpachowska, J. Burgiel
Fundacja SYNAPSIS Warszawa 2017

<http://niegrzecznedzieci.org.pl/asperger/diagnoza/>

Opracowała: Agnieszka Wawrzyniak